
**Ενδυνάμωση των μαθητών μέσω
της συμπεριληπτικής διδασκαλίας:
Μια περιπτωσιολογική μελέτη
αφοσιωμένων εκπαιδευτικών που
κάνουν τη διαφορά**

Διερευνώντας τη δύναμη μεταμόρφωσης που έχουν οι πρακτικές της
συμπεριληπτικής διδασκαλίας για την επιτυχία και την ευημερία των
μαθητών

Συγγραφέας: Candice Astorino
Επιμελήτρια: Βασιλική Κατσομάλιαρη

Η παρούσα έκδοση γράφτηκε και δημοσιεύτηκε ως μέρος του έργου Erasmus+ «Supporting Inclusion and Diversity in Teaching (SIDiT)»

Εταίροι του έργου

Δήλωση αποποίησης ευθύνης: Το έργο «Supporting Inclusion and Diversity in Teaching (SIDiT)» συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βασική Δράση 2) και το Ινστιτούτο Goethe. Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά έγκριση του περιεχομένου της, το οποίο αντανακλά μόνο τις απόψεις των συγγραφέων· επίσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα.

Ενδυνάμωση των μαθητών μέσω της συμπεριληπτικής διδασκαλίας: Μια περιπτώσιολογική μελέτη αφοσιωμένων εκπαιδευτικών που κάνουν τη διαφορά

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	4
Μεθοδολογία.....	5
Πλαίσιο και συμμετέχοντες.....	6
Ο αντίκτυπος της συμπεριληπτικής διδασκαλίας.....	7
Συμπέρασμα.....	10

Εισαγωγή

Η συμπεριληπτική εκπαίδευση κερδίζει σταθερά έδαφος και αναγνώριση στο πεδίο της εκπαιδευτικής έρευνας και της χάραξης πολιτικής. Το 20% των παιδιών και των νέων παγκοσμίως αντιμετωπίζει τον αποκλεισμό από την εκπαίδευση σε καθημερινή βάση¹. Στο έντυπο της UNESCO με τίτλο «A Guide for ensuring inclusion and equity in education» (Οδηγός για τη διασφάλιση της συμπερίληψης και της ισότητας στην παιδεία) επισημάνθηκε ότι είναι επείγουσα ανάγκη τα εκπαιδευτικά συστήματα ανά τον κόσμο να δεσμευτούν για συμπεριληπτικές πρακτικές, «διαμορφώνοντας την κοινή αντίληψη ότι τα πιο συμπεριληπτικά και δίκαια εκπαιδευτικά συστήματα διαθέτουν το δυναμικό να προωθήσουν την ισότητα των φύλων, να μειώσουν τις ανισότητες, να αναπτύξουν τις ικανότητες των εκπαιδευτικών και τις δυνατότητες του συστήματος, και να ενθαρρύνουν υποστηρικτικά περιβάλλοντα μάθησης»². Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συμπεριληπτική εκπαίδευση έχει ενισχυθεί μέσω της πολιτικής, με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης³ και της παρουσίασης το 2020 του «Σχεδίου δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση», μιας πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που σκιαγραφεί το κοινό όραμα για μια υψηλής ποιότητας, χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμη ψηφιακή εκπαίδευση στην Ευρώπη.

Η παρούσα περιπτωσιολογική μελέτη επικεντρώνεται στις πρακτικές συμπεριληπτικής διδασκαλίας και στα διδάγματα που αντλήθηκαν από δύο δημοτικά σχολεία στις Βρυξέλλες, όπου τα τελευταία τρία χρόνια (2021-2022- 2023) εφαρμόστηκε πιλοτικά το έργο «Supporting Inclusion and Diversity in Teaching (SIDiT)» με χρηματοδότηση από το πρόγραμμα Erasmus+. Το SIDiT έχει αναπτύξει μια νέα εκπαιδευτική και μαθησιακή προσέγγιση, που παρέχει τη βάση για τη συμπεριληπτική εκπαίδευση για παιδιά με διαφορετικό υπόβαθρο, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη συμπερίληψη των παιδιών μεταναστών. Περισσότεροι από 600 μαθητές συμμετείχαν στα μαθήματα του SIDiT και κατά μέσο όρο 80% των μαθητών ανήκαν στην κατηγορία ενδιαφέροντος του έργου και προέρχονταν από διαφορετικό περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, ειδικές μαθησιακές ανάγκες και από διαφορετικό εθνικό, πολιτιστικό και κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον. Προωθώντας τη συμπερίληψη και τη διαφορετικότητα, τα δημοτικά σχολεία μπορούν να συντελέσουν στη δημιουργία μιας πιο

¹ UNESCO, Παγκόσμια έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης, 2020: Συμπερίληψη και εκπαίδευση: όλοι σημαίνει όλοι. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά στη διεύθυνση:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718>

² UNESCO, Οδηγός για τη διασφάλιση της συμπερίληψης και της ισότητας στην παιδεία, 2017. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά στη διεύθυνση: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000248254>

³ Ευρωπαϊκός Χώρος Εκπαίδευσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή): <https://education.ec.europa.eu/about-eea>

δίκαιης και ισότιμης κοινωνίας για όλους.

Υπάρχουν πολλές στρατηγικές που μπορούν να εφαρμόσουν τα δημοτικά σχολεία για να προωθήσουν τη συμπερίληψη και στη συγκεκριμένη περίπτωση τα σχολεία διερεύνησαν διαφορετικές μεθόδους μέσω των σεναρίων διαθεματικών μαθημάτων του SIDiT⁴, προσφέροντας επιπλέον στήριξη και πόρους στους μαθητές που τους χρειάζονται, προωθώντας τη θετική συμπεριφορά, χρησιμοποιώντας ψηφιακά εργαλεία και δίνοντας στους μαθητές την ευκαιρία να επιλέξουν και να συνεργαστούν. Επίσης, τα σχολεία έχουν δώσει προτεραιότητα, μέσω της υλοποίησης του έργου SIDiT, στην επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών ώστε να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους στη διδασκαλία και στην υποστήριξη διαφόρων εκπαιδευόμενων μέσω εκπαιδευτικού προγράμματος για τους δασκάλους. Η παρούσα περιπτωσιολογική μελέτη εντάσσεται σε μια σειρά δημοσιεύσεων παράλληλα με ένα έγγραφο προβληματισμού και συστάσεις πολιτικής⁵, [διαθέσιμα μέσω αυτού του συνδέσμου](#).

Σκοπός της περιπτωσιολογικής μελέτης είναι να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο οι αφοσιωμένοι δάσκαλοι, μέσω της εφαρμογής πρακτικών συμπεριληπτικής διδασκαλίας, ενδυναμώνουν τους μαθητές και φέρνουν θετικά αποτελέσματα σε σχέση με τις ακαδημαϊκές επιδόσεις, την ενεργό συμμετοχή τους και την κοινωνικο-συναισθηματική ευημερία τους.

Μεθοδολογία

Στην περιπτωσιολογική μελέτη, χρησιμοποιήθηκαν σχεδιασμός και μεθοδολογία έρευνας για να διερευνηθεί ο αντίκτυπος των πρακτικών συμπεριληπτικής διδασκαλίας στην ενδυνάμωση των μαθητών και στο σχολικό περιβάλλον.

Ο σχεδιασμός της έρευνας που υιοθετήθηκε για την περιπτωσιολογική μελέτη ήταν ποιοτικού χαρακτήρα, με εστίαση στη συγκέντρωση εμπειρισταωμένων απόψεων και στην κατανόηση των εμπειριών και της οπτικής γωνίας των δασκάλων και των μαθητών. Η ποιοτική έρευνα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την καταγραφή του πλούτου των αφηγημάτων των συμμετεχόντων. Η μεθοδολογία περιλάμβανε τη χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων ως εργαλείο συλλογής δεδομένων.

Ημιδομημένες συνεντεύξεις

⁴ Τα σενάρια για τα μαθήματα είναι διαθέσιμα στο «Έγχειρίδιο του SIDiT για εκπαιδευτικούς» που διατίθεται ηλεκτρονικά:

https://www.siditproject.eu/files/ugd/74f199_92c23e59e08d47d788edf2c2851be7fe.pdf

⁵ Έργο SIDiT, 2023. Υποστήριξη της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης μέσω διαθεματικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων: τι διδάγματα αποκομίσαμε και πώς θα

προχωρήσουμε https://www.siditproject.eu/files/ugd/74f199_3a83c0c2668f4b26b8d3d69de2632899.pdf

Διεξήχθησαν ημιδομημένες συνεντεύξεις με τους δασκάλους που συμμετείχαν στην υλοποίηση πρακτικών συμπεριληπτικής διδασκαλίας καθώς και με τους μαθητές που συμμετείχαν στα μαθήματα του SIDiT. Αυτές οι συνεντεύξεις περιλάμβαναν μια σειρά από προκαθορισμένες ερωτήσεις ανοικτού τύπου, προσφέροντας στους συμμετέχοντες την ευελιξία να αναπτύξουν αναλυτικότερα τις εμπειρίες, τα συναισθήματά τους και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Σκοπός των συνεντεύξεων ήταν να συγκεντρωθούν λεπτομερείς πληροφορίες για τις απόψεις των δασκάλων και των μαθητών, καθώς και για τον αντίκτυπο των μαθημάτων στις πρακτικές τους και στη μάθησή τους. Οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων επικεντρώθηκαν στην αξιολόγηση διαφόρων πτυχών όπως η εμπιστοσύνη των δασκάλων στην υλοποίηση των μαθημάτων, οι προκλήσεις που ανέκυψαν, το επίπεδο συμμετοχής των μαθητών, οι ακαδημαϊκές επιδόσεις, η αυτοεκτίμηση των μαθητών και η κοινωνικο-συναισθηματική ευημερία.

Ανάλυση

Τα συλλεχθέντα δεδομένα υποβλήθηκαν σε εμπειριστατωμένη ανάλυση. Για τις συνεντεύξεις, χρησιμοποιήθηκε η προσέγγιση της θεματικής ανάλυσης προκειμένου να εντοπιστούν τα επαναλαμβανόμενα θέματα, τα μοτίβα και τα βασικά συμπεράσματα στα αφηγήματα των εκπαιδευτικών. Περιλαμβάνονταν η οργάνωση των απομαγνητοφωνήσεων των συνεντεύξεων, η κωδικοποίηση των ουσιαστικών τμημάτων και η κατηγοριοποίησή τους σε σχετικά θέματα. Χάρη στα ποιοτικά δεδομένα από τις συνεντεύξεις, διερευνήθηκαν σε μεγαλύτερο βάθος οι απόψεις των δασκάλων και των μαθητών, συμβάλλοντας στα συνολικά συμπεράσματα της περιπτώσιολογικής μελέτης.

Πλαίσιο και συμμετέχοντες

Γι' αυτήν την περιπτώσιολογική μελέτη, έδωσαν συνέντευξη συνολικά 21 παιδιά που έλαβαν μέρος στα μαθήματα του SIDiT, μαζί με 8 δασκάλους. Οι δάσκαλοι που συμμετείχαν σε αυτό το έργο έχουν επιδείξει αταλάντευτη αφοσίωση και εκπληκτική δέσμευση για τη συμπεριληπτική διδασκαλία. Ο ζήλος τους για τη δημιουργία περιβάλλοντος συμπεριληπτικής μάθησης είναι εμφανής στις καθημερινές πρακτικές τους, καθώς υπερβαίνουν τον εαυτό τους για να διασφαλίσουν ότι κάθε μαθητής νιώθει σημαντικός και ότι λαμβάνει υποστήριξη και ενδυνάμωση. Αυτοί οι δάσκαλοι έχουν ενστερνιστεί τις αρχές της συμπεριληπτικής, αναγνωρίζοντας τις μοναδικές ανάγκες και τα δυνατά σημεία κάθε μαθητή. Γι' αυτούς, το «*SIDiT ήταν ένας άλλος τρόπος σκέψης*» – Εκπαιδευτικός 5^{ης} τάξης, Βέλγιο.

Σ' αυτό το πλαίσιο, η μεθοδολογία του SIDiT παρακινεί τα σχολεία να εντάξουν στο πρόγραμμα σπουδών εργασίες με επίκεντρο τον μαθητή που σχετίζονται με τη διδακτέα ύλη

και προσφέρουν στους δασκάλους την ευκαιρία να εξετάσουν τις συμπεριληπτικές πρακτικές, εστιάζοντας στην ανάπτυξη εγκάρσιων ικανοτήτων. Παρέχεται με την πρακτική μορφή εργαλειοθήκης, ένα εγχειρίδιο με παραδείγματα μαθημάτων που προωθούν τη μάθηση και τη συμπερίληψη κι είναι εύκολο να χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός στην τάξη.

Ο αντίκτυπος της συμπεριληπτικής διδασκαλίας

Στην παρούσα ενότητα σκιαγραφούνται οι θετικές αλλαγές που παρατηρήθηκαν στη σχολική αίθουσα, με βάση την πείρα και την ανατροφοδότηση των δασκάλων.

Ενδυνάμωση μαθητών και αίσθηση του ανήκειν

Τα μαθήματα του SIDiT έχουν δημιουργήσει ένα περιβάλλον σχολικής αίθουσας που τιμά και αγκαλιάζει τη διαφορετικότητα, οι δάσκαλοι έχουν διασφαλίσει ότι κάθε μαθητής/μαθήτρια νιώθει ότι τον/τη σέβονται, τον/την υποστηρίζουν και τον/τη συμπεριλαμβάνουν. Στις συνεντεύξεις οι δάσκαλοι επισήμαναν πώς το SIDiT τους έδωσε τη δυνατότητα να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο για να γνωρίσουν τους μαθητές. Μέσα από τα σενάρια των μαθημάτων, οι δάσκαλοι έμαθαν πράγματα για το υπόβαθρο, τον πολιτισμό, τα ενδιαφέροντα και τα δυνατά σημεία των μαθητών. Όταν οι μαθητές νιώθουν αποδεκτοί και ότι τους εκτιμούν γι' αυτό που είναι, υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να συμμετάσχουν στη μαθησιακή διδασκαλία και να αναπτύξουν θετική εικόνα για τον εαυτό τους. Ανακάλυψαν ότι οι μαθητές μάθαιναν πιο εύκολα και οι δάσκαλοι κατάφεραν να συνεργαστούν με όλους τους μαθητές, χρησιμοποιώντας διαφορετικά μαθησιακά εργαλεία. Χάρη σε αυτές τις γνώσεις, μπόρεσαν να αναπτύξουν θετικές σχέσεις με τους μαθητές και να τους δημιουργήσουν την αίσθηση ότι ανήκουν στη σχολική τάξη.

«Κάθε παιδί είναι σημαντικό, κάθε παιδί έχει τη δική του γνώμη, πρέπει να το ακούνε αλλά και να νιώθει ότι το ακούνε. Αν δεν νιώθουν καλά με τον εαυτό τους, δεν μπορούν να μάθουν και από κει ξεκινούν όλα». – Δάσκαλος 3^{ης} τάξης, Βέλγιο

Το επίπεδο ενεργού συμμετοχής των μαθητών

Οι συμπεριληπτικές σχολικές αίθουσες παρέχουν ευκαιρίες στους μαθητές για να συμμετέχουν ενεργά στη μάθηση, να συνεργάζονται με συνομηλίκους τους και να έχουν πρόσβαση σε πόρους που καλύπτουν τις συγκεκριμένες ανάγκες τους. Στη διάρκεια των ετών πιλοτικής εφαρμογής, ορισμένοι από τους δασκάλους μετέπλασαν τα σενάρια μαθημάτων και τα προσάρμοσαν σε έργο διάρκειας μίας εβδομάδας, προκειμένου οι μαθητές να βυθιστούν πραγματικά στο θέμα του μαθήματος (όπως πολιτισμός, διακρίσεις, δικαιώματα των παιδιών κ.λπ.). Η δυνατότητα προσαρμογής των μαθημάτων του SIDiT και η μεθοδολογία είναι τέτοια ώστε οι δάσκαλοι μπορούσαν να υλοποιήσουν μονόωρα ή δίωρα μαθήματα αλλά επίσης να τα μετατρέψουν σε μεγαλύτερα έργα. Μια δασκάλα της έκτης τάξης αναγνώρισε την αξία των μαθημάτων και τον αντίκτυπο που είχαν στην ενεργό

συμμετοχή και την αυτοεκτίμηση των μαθητών. Επίσης ανέφερε ότι τα σενάρια είναι πολύ ανοικτά, οι δάσκαλοι μπορούν να τα εμπλουτίσουν με στοιχεία της προσωπικότητάς τους, λαμβάνοντας υπόψη τα παιδιά, τη δυναμική και τις ανάγκες της ομάδας. Αυτό οδήγησε σε βελτιωμένα ακαδημαϊκά αποτελέσματα, αυξημένη ενεργοποίηση και μια αίσθηση πραγμάτωσης, γεγονός που είχε τεράστιο αντίκτυπο στη δυναμική της σχολικής τάξης.

Γλωσσικά συμπεριληπτικές σχολικές τάξεις

Οι στρατηγικές συμπεριληπτικής διδασκαλίας αναγνωρίζουν τη γλωσσική πολυμορφία που επικρατεί στη σχολική τάξη, αυτό ακριβώς δηλαδή που ήθελαν να επιτύχουν τα μαθήματα του SIDiT . Δεδομένου ότι ανταποκρινόταν σε διαφορετικούς τρόπους μάθησης και διαφορετικό υπόβαθρο, έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές να συμμετάσχουν ενεργά και να ανοιχτούν στη γλώσσα της επιλογής τους στη διάρκεια των μαθημάτων, είτε με τους συμμαθητές τους, γραπτά είτε με τους δασκάλους. Το SIDiT βοήθησε να αντιμετωπιστούν οι γλωσσικοί φραγμοί καθώς προσάρμοσε τις παιδαγωγικές στρατηγικές για την κάλυψη των μεμονωμένων γλωσσικών αναγκών των παιδιών μεταναστών. Ένας δάσκαλος της έκτης τάξης επισήμανε ότι *«το να μπορούν να επικοινωνήσουν σε άλλες γλώσσες τους έκανε να νιώθουν πολύ άνετα»*. Ενθάρρυνε την αλληλεπίδραση μεταξύ συνομηλίκων και τη συνεργατική μάθηση, παρέχοντας άφθονες ευκαιρίες για γλωσσική εξάσκηση και βελτίωση είτε ήταν η μητρική τους είτε δεύτερη ή τρίτη γλώσσα.

Πολιτιστικές ανταλλαγές και κατανόηση πολιτισμών

Τα μαθήματα του SIDiT όχι μόνο ενθάρρυναν τις πολιτιστικές ανταλλαγές και την κατανόηση πολιτισμών μεταξύ των μαθητών και των δασκάλων αλλά προσέφεραν επίσης χρόνο και χώρο για να αναδειχθούν το υπόβαθρο και οι ποικίλες εμπειρίες των μαθητών. Καθώς οι μαθητές μάθαιναν να ακούν ο ένας τον άλλον, ενισχύθηκαν η ενσυναίσθηση, η ανοχή και η εκτίμηση για τις διαφορετικές κουλτούρες και πεποιθήσεις. Χάρη σε αυτό το άνοιγμα σε διαφορετικές αντιλήψεις, καλλιεργήθηκε σε όλους τους μαθητές μια πιο συμπεριληπτική νοοτροπία με οικουμενική συνείδηση, με ευαισθησία απέναντι στους άλλους, τους διαφορετικούς πολιτισμούς και τις θρησκείες..

Τα σενάρια μαθημάτων δημιούργησαν πραγματικές ευκαιρίες για να μοιραστούν οι μαθητές την κουλτούρα, τις παραδόσεις και τις εμπειρίες τους, όπως το «Me box», το οποίο *«δημιούργησε ένα ασφαλές περιβάλλον για να μάθει κάθε μαθητής και κάθε μαθήτρια για τους άλλους»*, σύμφωνα με έναν δάσκαλο της έκτης τάξης.

Πλαίσιο εξάσκησης

Το «Me Box» και κοινωνικο-συναισθηματική μάθηση

Η κοινωνικο-συναισθηματική μάθηση⁶ παρέχει στα παιδιά ένα ασφαλές περιβάλλον στο οποίο νιώθουν άνετα να εκφράσουν με ειλικρίνεια τα συναισθήματα, τις ανησυχίες και τις σκέψεις τους, βοηθώντας τα έτσι να ανοιχτούν. Κατανοώντας τα ίδια τους τα συναισθήματα μέσω της κοινωνικο-συναισθηματικής μάθησης, τα παιδιά μπορούν να τα εκφράσουν πιο άνετα, μιλώντας ακόμα και για ευαίσθητα θέματα. Για παράδειγμα, όταν συζητούν θέματα όπως ο εκφοβισμός, η ψυχική υγεία ή οικογενειακά ζητήματα, η κοινωνικο-συναισθηματική μάθηση προσφέρει στα παιδιά το απαραίτητο συναισθηματικό λεξιλόγιο και εργαλεία για να μεταδώσουν τις εμπειρίες και τις αντιλήψεις τους.

Το «Me Box»

Η μεθοδολογία SIDiT έχει ενσωματώσει μαθήματα για την κοινωνικο-συναισθηματική μάθηση, για παράδειγμα με το «Me Box», δίνοντας τη δυνατότητα στα παιδιά να δημιουργήσουν τον δικό τους προσωπικό και ασφαλή χώρο. Στα παιδιά δόθηκε η οδηγία να δημιουργήσουν και να διακοσμήσουν ένα κουτί στο οποίο θα μπορούσαν να φέρουν κάτι που αντιπροσωπεύει:

- τη μητρική γλώσσα των μαθητών,
- την εθνικότητα ή την εθνοτική ομάδα των μαθητών,
- τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις των μαθητών,
- την οικογένεια των μαθητών,
- τις κυριότερες αναμνήσεις των μαθητών από την παιδική τους ηλικία.

Δύναμη μεταμόρφωσης της κοινωνικό-συναισθηματικής μάθησης

Τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι μαθητές μοιράστηκαν τη σημασία του «Me Box», τονίζοντας την αποτελεσματικότητά του, ιδίως όποτε εφαρμόστηκε στην αρχή της σχολικής χρονιάς. Η δύναμη μεταμόρφωσης που έχει αναδεικνύεται από μια ιστορία που μοιράστηκε μια δασκάλα της έκτης τάξης από το σχολικό έτος 2021-2022.

Η ιστορία αφορά έναν μαθητή που έχασε με τραγικό τρόπο τη μικρότερη αδελφή του. Περίπου εκείνη την περίοδο, η δασκάλα παρουσίασε το μάθημα «Me Box» στην τάξη. Αυτό το εργαλείο αποδείχτηκε πολύτιμο καθώς παρείχε στο μικρό αγόρι μια απτή διέξοδο για να εκφράσει και να διαχειριστεί τα συναισθήματά του. Προσφέροντας έναν χώρο προσωπικής έκφρασης και καλλιεργώντας την ανοικτή συζήτηση, το «Me Box» έδωσε τη δυνατότητα στον μαθητή να επεξεργαστεί τις σκέψεις του σε σχέση με το τραγικό γεγονός. Ο μαθητής επιβεβαίωσε συχνά την αξία αυτού του εργαλείου ενώ η δασκάλα εξέφρασε την ανακούφιση της που ο μαθητής βρήκε έναν ασφαλή και αποτελεσματικό τρόπο να εκφράσει τα συναισθήματά του. Οι μαθητές έδειξαν μεγάλο σεβασμό κατά τη διάρκεια όλης της

⁶ <https://www.cfchildren.org/what-is-social-emotional-learning/>

διαδικασίας.

Τα περιεχόμενα του δικού του προσωπικού κουτιού, που περιλάμβανε φωτογραφίες και το κασκόλ της αδελφής του, αντικατόπτρισαν τη θλίψη του και τον δεσμό που είχε με την αδελφή του. Ο μαθητής συνέχισε να διαμορφώνει με τον δικό του τρόπο το κουτί καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, προσθέτοντας τα αντικείμενα που θεωρούσε κατάλληλα.

Υποστηρίζοντας την αυτενέργεια των μαθητών, η δασκάλα άφησε όλους τους μαθητές ελεύθερους να γεμίσουν τα προσωπικά τους κουτιά όπως επιθυμούσαν. Αναστοχαζόμενη αυτή την καινοτόμα στρατηγική διδασκαλίας και τον αντίκτυπό της, η δασκάλα εξομολογήθηκε ότι μεταμόρφωσε την αντίληψή της για τη διδασκαλία: *«Όσον αφορά τη νοοτροπία, ήταν κάτι που με έκανε να σκεφτώ πώς ήθελα να εξελιχθώ ως δασκάλα».*

Ανάπτυξη ψηφιακών ικανοτήτων

Η χρήση ψηφιακών εργαλείων αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία της υλοποίησης των μεθοδολογιών του SIDiT. Οι μαθητές όχι μόνο χάρηκαν με τη χρήση τάμπλετ και διαδραστικών εργαλείων στη σχολική τάξη αλλά επίσης ανέπτυξαν τις ψηφιακές τους ικανότητες και, συνεπώς, μεταμόρφωσαν τη μαθησιακή εμπειρία τους. Η ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων έχει διευκολύνει τη μάθηση στον ρυθμό που επιθυμεί κάθε μαθητής/μαθήτρια και την ομαδική εργασία και δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να διερευνήσουν και να εμβαθύνουν στα θέματα των μαθημάτων. Οι δάσκαλοι κατάφεραν να απομακρυνθούν από την πεπατημένη, αφήνοντας μερικές φορές τους μαθητές να κατευθύνουν και να προτείνουν νέες ιδέες (νέα εργαλεία ή τεχνικές) που θα τους βοηθήσουν να επιτύχουν τον στόχο των μαθημάτων. Τα μαθήματα του SIDiT έχουν καταδείξει ότι η χρήση ψηφιακών εργαλείων στη σχολική τάξη εμπλουτίζει αισθητά τη μαθησιακή διαδικασία, καλλιεργώντας τη δημιουργικότητα, τη συνεργασία και την κριτική σκέψη.

Συμπέρασμα

Επιδιώκοντας να ενημερώσει και να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για άλλους εκπαιδευτικούς ώστε να υιοθετήσουν τη συμπεριληπτική διδασκαλία, αυτή η περιπτώσιολογική μελέτη έχει προσφέρει άρτια παραδείγματα και σημεία μάθησης από το έργο SIDiT που μπορούν να αναπαραχθούν σε άλλα σχολεία καθώς και σε άλλα εκπαιδευτικά πλαίσια.

Βασικά σημεία μάθησης

Πέντε είναι τα βασικά σημεία που πρέπει να συγκεράτουμε από αυτή την περιπτώσιολογική μελέτη:

1. Οι μέθοδοι συμπεριληπτικής διδασκαλίας είναι προσαρμόσιμες και είτε πρόκειται για μονόωρο μάθημα είτε για έργο μίας εβδομάδας, όλοι οι δάσκαλοι μπορούν να εφαρμόσουν στρατηγικές συμπεριληπτικής διδασκαλίας στο πρόγραμμά τους.
2. Οι στρατηγικές συμπεριληπτικής διδασκαλίας ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων των μαθητών, αυξάνοντας συνεπώς τη δέσμευση και την κινητοποίησή τους. Διασφαλίζεται ότι όλοι έχουν την ευκαιρία να συμβάλουν και να μάθουν αποτελεσματικά.
3. Αναγνωρίζοντας και εκτιμώντας την πολυμορφία του υπόβαθρου κάθε μαθητή, η συμπεριληπτική διδασκαλία καλλιεργεί την ενσυναίσθηση και την κατανόηση μεταξύ των μαθητών και των δασκάλων, αναπτύσσοντας την αίσθηση της κοινότητας και του αμοιβαίου σεβασμού.
4. Η συμπεριληπτική διδασκαλία διασφαλίζει ότι όλοι οι μαθητές νιώθουν ότι τους εκτιμούν και ότι συμμετέχουν, ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους. Μ' αυτόν τον τρόπο καλλιεργείται ένα θετικό μαθησιακό περιβάλλον το οποίο, με τη σειρά του, ενισχύει τη συνολική μαθησιακή εμπειρία.
5. Η συμπεριληπτική διδασκαλία ενθαρρύνει τους μαθητές να εξετάσουν πολλές αντιλήψεις και οπτικές γωνίες, οδηγώντας στην ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης. Προάγει την κατανόηση της πολυπλοκότητας και της πολυμορφίας του κόσμου, προετοιμάζοντας τους μαθητές για την πολυπολιτισμική και διασυνδεδεμένη παγκόσμια κοινωνία.

Συμπερασματικά, η συμπεριληπτική διδασκαλία διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην υποστήριξη μαθητών από περιβάλλον μεταναστών. Δημιουργώντας ένα συμπεριληπτικό και υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης, οι δάσκαλοι μπορούν να ενδυναμώσουν τους μαθητές τους για να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις δυνατότητές τους, να προωθήσουν την ευημερία τους και να διευκολύνουν την επιτυχημένη ενσωμάτωσή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην ευρύτερη κοινωνία.